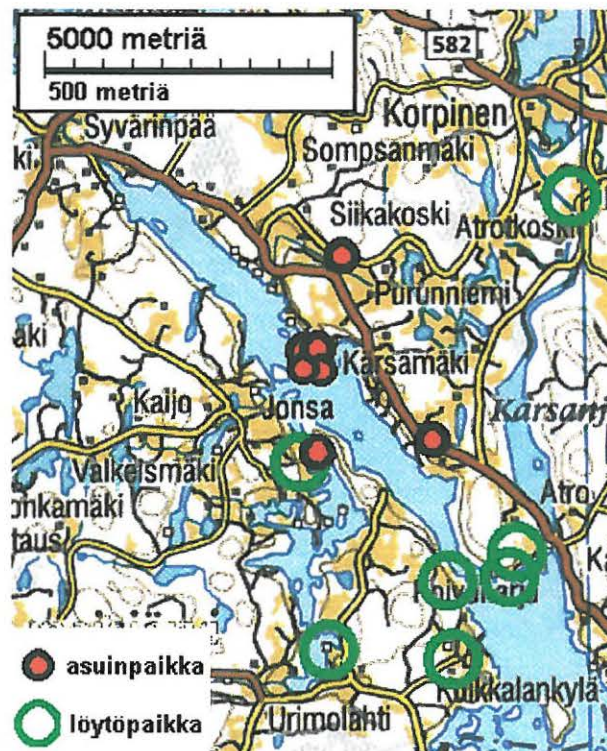

Varpaisjärven Syvärin rantaosayleiskaava- alueen muinaisjäännösinventointi kesäkuussa 2001

Timo Jussila

Kustantaja: Varpaisjärven kunta

Perustiedot

- Alue Varpaisjärven kunnan Syvärin rantaosayleiskaava-alue.
- Tarkoitus Esihistoriallisten muinaisjäännösten paikantaminen kaava-alueelta, jotta ne voidaan ottaa huomioon kaavaa laadittaessa ja maankäyttöä suunniteltaessa.
Muinaisjäännösten saaminen suojelun piiriin, jotta ne eivät tutkimatta tuhoutuisi.
Materiaalin kerääminen Museoviraston ja Ympäristökeskuksen lausuntoa varten.
- Tavoite Mahdollisimman monen uuden muinaisjäännösten paikantaminen alueelta.
- Työaika Kenttätyöaika: 5.11. - 8.6.2001 aikana 5 työpäiv. (+ matkapäivät)
- Kustantaja Varpaisjärven kunta
- Tekijä Mikroliitti Oy, Timo Jussila
- Tulokset 5 uutta suojelukohdetta: nro 7-11, kivikautisia asuinpaikkoja.
Alueen rajoilta tunnettiin aiemmin kaksi kivikautista asuinpaikka
- Löydöt: KM 32606-32610, saviastian paloja, kvartsi-iskoksia ja -ytimiä, palanutta luuta.

Muinaisjäännöslista

Kiinteät muinaisjäännökset, suojelukohteet

VARPAISJÄRVI ³8 SIIKAMÄKI, vanh kivi tai nuor kivi, asunta
 VARPAISJÄRVI 7 SALINNIEMI 1, vanh kivi, asunta
 VARPAISJÄRVI 8 SALINNIEMI 2, nuor kivi, asunta
 VARPAISJÄRVI 9 SALINNIEMI 3, nuor kivi, asunta
 VARPAISJÄRVI 10 SALINNIEMI 4, nuor kivi, asunta
 VARPAISJÄRVI 11 JOUHINIEMI JOUSILAHTI N, nuor kivi, asunta
 VARPAISJÄRVI 12 HYVÖSEN PELTO, vanh kivi tai nuor kivi, asunta

Löytöpaikat (usein karkeasti paikannettu), eivät ole suojelukohteita.

VARPAISJÄRVI 13 TYNNYRINIEMI, vanh kivi tai nuor kivi, löytö
 VARPAISJÄRVI 18 KUIKKALA, vanh kivi tai nuor kivi, löytö
 VARPAISJÄRVI 20 SAARIKOSKI, vanh kivi tai nuor kivi, löytö
 VARPAISJÄRVI 22 PALONIEMI, vanh kivi tai nuor kivi, löytö
 VARPAISJÄRVI 25 ?, vanh kivi tai nuor kivi, löytö
 VARPAISJÄRVI 26 ?, vanh kivi tai nuor kivi, löytö
 VARPAISJÄRVI 35 JONSA, vanh kivi tai nuor kivi, löytö

Yleiskartta

Varpaisjärven Syvärin rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Alueen kaavoittajan ja Kuopion Museon aloitteesta Varpaisjärven kunta tilasi Mikroliitti Oy:ltä inventointityön, jonka suoritin kesäkuun alussa 2001. Työn aikana olin yhteydessä alueen kaavoittajaan Maa ja Vesi Oy:n Kuopion toimistoon, sekä Kuopion Museoon. Mukanani maastossa oli puolen päivän ajan Kuopion Museon johtaja Jouko Aroalho.

Inventoinnin maastotyö rajoittui käytettävissä olleilla varoilla viiden päivän mittaiseksi. Tuona aikana tuli mielestäni katsottua alueen lähes kaikki kartta-analyysin perusteella topografialtaan esihistoriallisille asuinpaikoille soveltuvat rakentamattomat Syvärin ranta-alueet. Peltoalueita katsoin satunnaisesti. Pihaille ja pihojen liepeille en mennyt ollenkaan. Pienjärvillä en käynyt lainkaan. Pienjärvien alueet eivät ole kartan perusteella mitenkään erityisen otollisia muinaiselle asutukselle. Alueen muutamassa saaressa en käynyt. Ottaen huomioon Jouko Aroalhon inventoinnin v. 1993 on kaava-alue tarkastettu lähes kattavasti ja kaavoituksen kannalta hyvällä ja riittäväällä laajuudella. Mahdolliset vielä havaitsemattomat muinaiset asuinpaikat sijainnevat nykyisen asutuksen alla, talojen pihapiireissä. Ehjiä asuinpaikkoja en usko alueelta enään löydettävän.

Tutkimusalueen maaperä on pääosin varsin kivistä hienoainesmoreenia ja paikoin hiekkamoreenia. Laajempia hiekka-hiesumuodostumia ei alueella ole. Alueella on pari pienialaista hiekkamuodostumaa, jotka tarkastin.

Kaikkiaan Varpaisjärveltä tunnettiin ennen inventointia kuusi esihistoriallista asuinpaikkaa, joista viisi oli löytynyt Aroalhon v, 1993 inventoinnissa. Syvärin rantakaava-alueen inventoinnissa löydettiin nyt viisi uutta asuinpaikkaa, joten inventoinnin tulosta voidaan pitää hyvänä ellei erinomaisena.

Espoossa 21.6.2001-06-22

Timo Jussila

Varpaisjärven Syvärin rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännökset

Uudet paikat nro 7-11, suojelukohteet nro 6-11
Valokuvat sivulta 10 alkaen

VARPAISJÄRVI 3 SIIKAMÄKI

Ajoitus: kivi-kausi
 Laji: asuinpaikka (suojelukohde)
 Kartta: 3334 03 SYVÄRINPÄÄ
 x: 7035 20 y: 3545 90 z: 113
 Tutkijat: Aroaho J 1993 inventointi
 Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 10,3 km NE, Atronjoen pohjoisrannalla.

VARPAISJÄRVI 7 SALINNIEMI 1

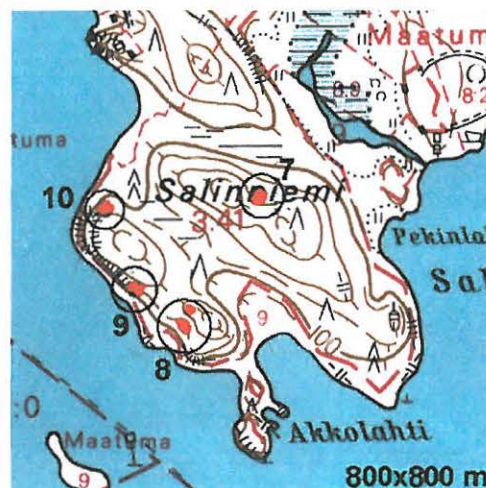
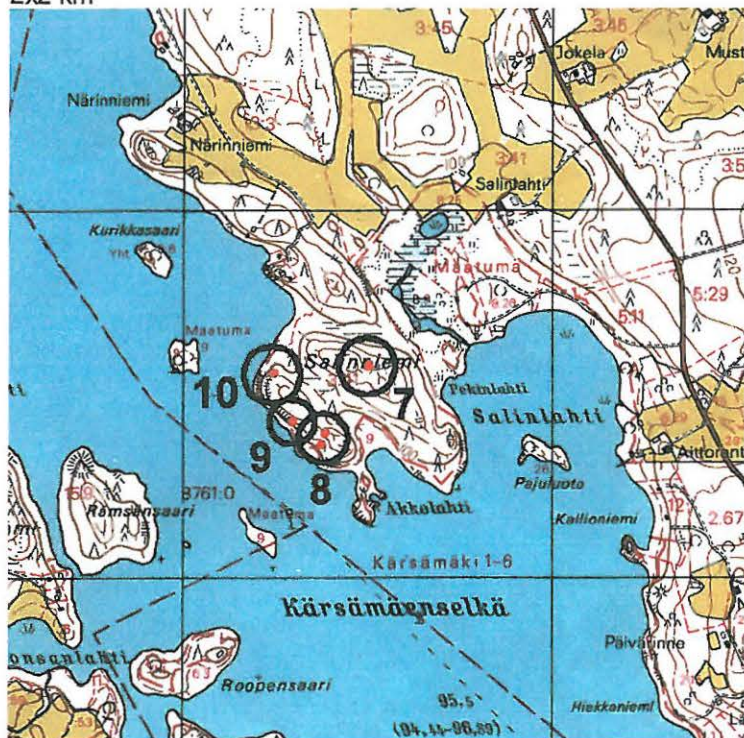
Ajoitus: vanh kivi
 Laji: asuinpaikka (suojelukohde)
 Kartta: 3334 03 SYVÄRINPÄÄ
 x: 7033 59 y: 3545 50 z: 110 ±1 m
 Tutkijat: Jussila T 2001 inventointi
 Löydöt: KM 32606, 15 kpl, kvartsi-iskoksia, Jussila T 2001, diar. 21.06.2001, Äestetystä metsämaasta rinteeseen laelta.
 Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 8,8 km NE, Syvärinjärven pohjoisosan Kärsämäenselän koillisrannalla olevan Salinniemen pohjoisosan keskikohdan laella, niemeen menevän tien itäpuolella.
 Huomiot: Löydöt suppealta alalta aivan rinteeseen laelta, törmän ääreltä metsänlaikutusvaoista. Paikka on ollut muinaisen Salinniemen saaren pohjoisrannalla, kapean salmen etelärannalla. Suur-Saimaan korkein ranta 4800 eKr. on paikalla ulottunut runsaan 106 m:n korkeudelle. Tämä paikka on n. 110 (109) m korkeudella, joten on mahdollista, että se on sijainnut Ancylusjärven rannalla n. 7700 eKr. Keramiikan puute viittaa myöhäisempään ajoitukseen. Maaperä paikalla on hiekkainen moreeni. Juuri tällä paikalla maaperä on ympäristöään hiekkaisempaa ja vähäkivisempää. Asuinpaikka on osin jäänyt metsätien alle.

VARPAISJÄRVI 8 SALINNIEMI 2

Ajoitus: kivi-kausi
 Laji: asuinpaikka (suojelukohde)
 Kartta: 3334 03 SYVÄRINPÄÄ
 x: 7033 37 y: 3545 38 z: 103 ±1 m
 Tutkijat: Jussila T 2001 inventointi
 Löydöt: KM 32607:1, 5 g, 3 kpl, saviastian paloja, Jussila T 2001, diar. 21.06.2001, metsänlaikutusvaoista. Koristeettomia asbestisekotteisia paloja, seinän paksuus 4-5 mm.
 :2, 1 g, 1 kpl, palanutta luuta, metsänlaikutusvaoista.
 :3, 218 g, 22 kpl, kvartsi-iskoksia ja ytimiä, metsänlaikutusvaoista.
 Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 8,8 km NE, Syvärinjärven pohjoisosan Kärsämäenselän koillisrannalla olevan Salinniemen lounaisrannan eteläosassa, kallionpyppylän ala- ja länsipuolella, muutama kymmenen metriä rannasta.
 Huomiot: Pöimän löytöjä n. aarin alalta äestetystä metsämaasta. Maaperä paikalla on hiekkamoreeni.

Paikka sijaitsee kallioiden välisessä "laaksossa". Löytöjä myös ylempää, rinteiden harjalta x:7033 39, y:3545 40. Korkeussijainti viittaa aikaan 4000 eKr. mutta sen jälkeinen hyvin hidas vedenlasku lienee pitänyt rannan asuinpaikan tuntumassa seuraavat noin tuhannen vuotta.

2x2 km

VARPAISJÄRVI 9 SALINNIEMI 3

- Ajoitus: kivikausi
 Laji: asuinpaikka (suojelukohde)
 Kartta: 3334 03 SYVÄRINPÄÄ
 x: 7033 43 y: 3545 28 z: 102 ±1 m
 Tutkijat: Jussila T 2001 inventointi
 Löydöt: KM 32608:1, 6 g, 2 kpl, saviastian paloja, Jussila T 2001, diar. 21.06.2001, koristeettomia paloja metsänlaikutusvaoista. Seinän paksuus 3 mm.
 :2, 39 g, 7 kpl, kvartsi-iskoksia, metsänlaikutusvaoista.
 :3, 1 g, 1 kpl, palanutta luuta, metsänlaikutusvaoista.
 Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 8,8 km NE, Syvärinjärven pohjoisosan Kärämäenselän koillisrannalla olevan Salinniemen lounaisrannan pohjoisosassa, kallionpyppylän ala- ja itäpuolella, parikymmentä metriä rannasta.
 Huomiot: löydöt suppealta alalta (n 1-2 aaria) metsänlaikutusvaoista. Maaperä on paikalla hiekkamoreeni.

VARPAISJÄRVI 10 SALINNIEMI 4

- Ajoitus: kivikausi
 Laji: asuinpaikka (suojelukohde)
 Kartta: 3334 03 SYVÄRINPÄÄ
 x: 7033 56 y: 3545 24 z: 102 ±2 m

- Tutkijat: Jussila T 2001 inventointi
 Löydöt: KM 32609:1, 7 g, 1 kpl, kvartsikaavin, Jussila T 2001, diar. 21.06.2001, metsänlaikutusvaosta. Korkea, pyöreäteräinen kaavin. Mitat 26x19x12 mm.
 :2, 100 g, 12 kpl, kvartsi-iskoksia, metsänlaikutusvaosta.
 Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 8,8 km NE, Syvärinjärven pohjoisosan Kärsämäenselän koillirannalla olevan Salinniemen lounaiskärjessä, rinteiden juurella, kallion pohjoispuoleisella hiekkaisella tasanteella, rannasta muutama kymmenen metriä..
 Huomiot: Paikalla on rinteiden juurella hiekkainen tasanne. Löydöt parin aarin alalta metsänlaikutusvaosta.

VARPAISJÄRVI 11 JOUHINIEMI JOUSILAHTI N

- Ajoitus: kivikausi
 Laji: asuinpaikka (suojelukohde)
 Kartta: 3334 03 SYVÄRINPÄÄ
 x: 7031 77 y: 3545 51 z: 102 ±2 m
 Tutkijat: Jussila T 2001 inventointi
 Löydöt: KM 32610:1, 35 g, 4 kpl, saviastian paloja, Jussila T 2001, diar. 21.06.2001, Sekoitteena hienoksi murskattua asbestia. Ulkopinta sileä ja koristeeton, parissa palassa erottuu hyvin heikkoja kampaleimamaisia painanteita. Seinän paksuus 6-7 mm.
 :2, 5 g, 1 kpl, kvartsi-iskos, koekuopasta.
 Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 8,1 km NE, Syvärinjärven pohjoisosan Kärsämäenselän etelärannalla olevan Jouhiniemen keskiosan länsirannalla, Särkiselän pohjoisosassa, Jousilahden pohjoispuolella rannassa olevan kalliopaljastuman itäpuolella 40 m olevalla tasanteella..
 Huomiot: Paikka on koskematon ja ehjä. Kuusivaltainen sekametsä, maaperä hienohiekka-hiesu. Muinainen länteen kuroutuva niemennokka, nykyisen raviinilaakson itäpuolella. Mukanani paikalla oli Jouko Aroalho Kuopion museosta. Löydöt Aroalhon tekemästä koekuopasta.

VARPAISJÄRVI 12 HYVÖSEN PELTO

Kylä: KÄRSÄMÄKI
 Ajoitus: kivikausi
 Laji: asuinpaikka (suojelukohde)
 Kartta: 3334 03 SYVÄRINPÄÄ
 x: 7031 99 y: 3547 49
 Löydöt: KM 12832:1, kourutaltoa, A. Hyvönen 1949, diar. 25.07.1951, :1 nelisivuinen kourutaltoa 113 x 42 x 23 mm, peltotöiden yhteydessä.
 :2, kiviesine, peltotöiden yhteydessä.
 :3, kiviveitsi, peltotöiden yhteydessä.
 Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 10,0 km E.
 Huomiot: Hyvösen pelto n. 500 m Syvärin N-rannasta. Pelto.

VARPAISJÄRVI 13 TYNNYRINIEMI

Kylä: KARSANLAHTI
 Ajoitus: kivikausi
 Laji: löytöpaikka: löytö
 Kartta: 3334 02
 x: 7029 54 y: 3548 87 z: 100
 Tutkijat: Pohjakallio L 1974
 Löydöt: KuM 5814, 1 kpl, reikäkivi, M-J Härmäläinen 1975, Mitat: 132 x 72 x 20 mm. lattea kellarikuoppaa kaivettaessa. KM 19550.
 Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 10,9 km E, Karsanlahden länsirannalla.
 Huomiot: löytöpaikka n. 2 m asuinrakennuksen alta N-päästä. Hiekkamaata.

VARPAISJÄRVI 18 KUIKKALA

Kylä: URIMOLAHTI
 Ajoitus: kivikausi
 Laji: löytöpaikka: löytö
 Kartta: 3334 02
 x: 7028 12 y: 3547 88 z: 100
 Löydöt: KM 21940, 1 kpl, reikäkivi, P. Ruotsalainen 1983, diar. 04.08.1983, Mitat: 150 x 135 x 55 mm. pyöreä peltotöiden yhteydessä.
 Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 8,9 km E.
 Huomiot: Rantaharjun mo 1:17 maalta 250 m as.rak:sta. Suonlaidalla sij. hiekkapohjainen pelto.

VARPAISJÄRVI 20 SAARIKOSKI

Kylä: KÄRSÄMÄKI
 Ajoitus: kivikausi
 Laji: löytöpaikka: löytö
 Kartta: 3334 03
 x: 7036 18 y: 3549 90 z: 112
 Löydöt: KM 23470, 1 kpl, kourutaltoa, G. Niskanen 1986, diar. 11.12.1986, Mitat: 182 x 40 x 27 mm. peltotöiden yhteydessä.

Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 14,1 km NE.
Huomiot: Pelto.

VARPAISJÄRVI 22 PALONIEMI

Kylä: URIMALAHTI
Ajoitus: kivikausi
Laji: löytöpaikka: löytö
Kartta: 3334 02 REITTIÖ
x: 7028 28 y: 3545 74, paikannus ±100 m
Löydöt: KuM 2339, 1 kpl, poikkikirves, 1914, Mitat: 105 x 49 x 21 mm. mustaa kiveä peltotöiden yhteydessä. R. Jackin kokoelmasta.
Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 7,7 km E.
Huomiot: Pelto.

VARPAISJÄRVI 25 ?

Kylä: URIMALAHTI
Ajoitus: kivikausi
Laji: löytöpaikka: löytö
Kartta: 3334 02 REITTIÖ
x: 7029 50 y: 3547 80, paikannus ±500 m
Löydöt: KM 2023:116, 1 kpl, tuura, R. Jackin kokoelmasta 1876, Mitat: 274 x 65 x 45 mm. :116 Poikkil. puoliympyrä, levenee hiukan vartta kohden, hiottu Keinälän talonperustuksia kaivettaessa.
Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 8,7 km E.
Huomiot: Somunselän länsipuolella, Syvärinsalmi niminen paikka

VARPAISJÄRVI 26 ?

Kylä: KÄRSÄMÄKI
Ajoitus: kivikausi
Laji: löytöpaikka: löytö
Kartta: 3334 03 SYVÄRINPÄÄ
x: 7030 00 y: 3549 00, paikannus ±1000 m
Löydöt: KM 2331:15, 1 kpl, tasataltta, M. Paltainen, Mitat: 73 x 41 x 17 mm. lohjennut toiselta syrjältä. :16, 1 kpl, kourutaltta, Mitat: 81 x 20 x 17 mm. :16 muodottomaksi vuoltu k. Krohnin lahjoitus.
Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 11,0 km E.
Huomiot: Oletettavasti Kärsämäen kylän Karsanlahden alueelta

VARPAISJÄRVI 35 JONSA

Ajoitus: kivikausi
Laji: löytöpaikka
Kartta: 3334 03 SYVÄRINPÄÄ
x: 7031 57 y: 3545 20 z: 100, paikannus ±100 m
Tutkijat: Aroalho J 1993 inventointi
Löydöt: KuM 4557, rautainen keihäänkärki, 1948, Löydetty Jonsan kylästä mv. Mooses Parviaisen puutarhamaasta 1948.
Sijainti: Paikka sijaitsee Varpaisjärven kirkosta 102,9 km W.

VARPAISJÄRVI 7 SALINNIEMI 1

Asuinpaikka mäen laella tien vasemmalla puolen. Kuvattu etelään.

Asuinpaikka kuvan etualalla tien oikealla puolen. Kuvattu pohjoiseen.

VARPAISJÄRVI 8 SALINNIEMI 2

Asuinpaikka rinteän juurella Haavan ympärillä ja sen takana. Kuvattu lounaaseen, rannan suuntaan.

Asuinpaikkatasannetta kuvan keskellä. Kuvattu kaakkoon.

VARPAISJÄRVI 11 JOUHINIEMI JOUSILAHTI N

Asuinpaikkatasannetta. Jouko Aroaho kaivamassa koekuoppaa. Kuvattu länsiluoteeseen.

Jouko Aroaho tutkii koekuoppaa. Kuvattu kaakkoon.